

7. बकस्य प्रतिकारः

अभ्यासः

प्रश्न 1. उच्चारणं कुरुत- (उच्चारण कीजिए-)

उत्तरः

यत्र	यदा	अपि	अहनिर्शम्
तत्र	तदा	अद्य	अधुना
कुत्र	कदा	श्वः	एव
अत्र	एकदा	ह्यः	कुतः
अन्यत्र	च	प्रातः	सायम्

प्रश्न 2. मञ्जूषात् उचितम् अव्ययपदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत- (मञ्जूषा से उचित पद चुनकर रिक्त स्थान भरिए-)

अद्य , अपि , प्रातः , कदा , सर्वदा , अधुना

- (क) भ्रमणं स्वास्थ्याय भवति।
(ख) सत्यं वद।
(ग) त्वं मातलगहं गमिष्यसि?
(घ) दिनेशः विद्यालयं गच्छति, अहम् तेन सह गच्छामि।
(ङ) विज्ञानस्य युगः अस्ति।
(च) रविवासरः अस्ति।

उत्तरः

- (क) प्रातः
(ख) सर्वदा
(ग) कदा
(घ) अपि
(ङ) अधुना
(च) अद्य

प्रश्न: 3. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत- (निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए-)

- (क) शृगालस्य मित्रं कः आसीत्?
(ख) स्थालीतः कः भोजनं न अखादत्?
(ग) बकः शृगालाय भोजने किम् अयच्छत्?
(घ) शृगालस्य स्वभावः कीदृशः भवति?

उत्तर:

- (क) शृगालस्य मित्रं बकः आसीत्।
(ख) बकः स्थालीतः भोजनं न अखादत्।
(ग) बकः शृगालाय भोजने क्षीरोदनम् अयच्छत्।
(घ) शृगालस्य स्वभावः कुटिलः भवति।

प्रश्न: 4. पाठात् पदानि चित्वा अधोलिखितानां विलोमपदानि लिखत- (पाठ से पद चुनकर निम्नलिखित पदों के विलोम शब्द लिखिए-)

यथा- शत्रुः	मित्रम्		
सुखदम्		दुर्व्यवहारः	
शत्रुता		सायम्	
अप्रसन्नः		असमर्थः	

उत्तर:

- सुखदम् – दुःखदम्
दुर्व्यवहार – सव्यवहारः
शत्रुता – मित्रता
सायम् – प्रातः
अप्रसन्न – प्रसन्नः
असमर्थ – समर्थः

प्रश्न: 5. मञ्जूषातः समुचितपदानि चित्वा कथां पूरयत- (मञ्जूषा से उचित पद चुनकर कथा पूरी कीजिए-)

मनोरथैः	पिपासितः	उपायम्	स्वल्पम्	पाषाणस्य	कार्याणि
उपरि	सन्तुष्टः	पातुम्	इतस्ततः	कुत्रापि	

एकदा एकः काकः आसीत्। सः जलं पातुम्
 अभ्रमत्। परं जलं न प्राप्नोत्। अन्ते सः
एकं घटम् अपश्यत्। घटे जलम् आसीत्।
अतः सः जलम् असमर्थः अभवत्। सः एकम्
..... अचिन्तयत्। सः खण्डानि
 घटे अक्षिपत्। एवं क्रमेण घटस्य जलम् आगच्छत्।
काकः जलं पीत्वा अभवत्। परिश्रमेण एव
सिध्यन्ति न तु

उत्तरः

पिपासितः , इतस्ततः , कुत्रापि , स्वल्पम् , पातुम् , उपायम् , पाषाणस्य , उपरि , संतुष्ट , कार्याणि , मनोरथैः

प्रश्न 6. तत्समशब्दान् लिखत- (तत्सम शब्द लिखिए-)

यथा-

सियार – शृगालः

कौआ

मक्खी

बन्दर

बगुला

चौच

नाक

उत्तरः

काकः , मक्षिका , वानरः , बकः , चञ्चुः , नासिका।